

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЯМИ ТА ІННОВАЦІЙНОЮ

ДІЯЛЬНІСТЮ В КОМЕРЦІЙНИХ БАНКАХ

**Кривич Яна Миколаївна асистент кафедри менеджменту Української академії
банківської справи Національного банку України**

У статті розкрито економічний зміст та сутність поняття банківських інновацій та інноваційної діяльності. Досліджено особливості інноваційної діяльності комерційних банків у сучасних умовах господарювання. Визначено стратегічні принципи формування інноваційної політики банків. Наведено класифікацію видів інноваційної політики банків.

Ключові слова: банківські інновації, інноваційна діяльність банку, конкурентоспроможність банку, банківський продукт.

The article disclosed the contents and essence of the economic concept of bank innovations and innovative activity. The features of innovative activity of bank are investigational in the modern terms of ménage. Certainly strategic principles of forming of the banks innovative policy. Classification of types of innovative policy of banks is resulted.

Keywords: bank innovations, innovative activity of bank, competitiveness of bank, bank product.

Підвищення рівня конкурентоздатності економічних систем значною мірою обумовлено зміною економічної ролі інновацій, темпів, напрямків і механізмів реалізації інноваційних процесів. На сьогодні економічний успіх будь-якого суб'єкта господарювання напряму залежить від інноваційної спрямованості його діяльності. Не минув цей процес і банківську сферу, адже ефективність роботи банку і його конкурентоздатність на ринку значною мірою залежать від запровадження нових банківських продуктів та технологій. У банківській сфері до інновацій відносять ті нові процеси і моделі, за допомогою яких кредитно-фінансові інститути мають намір вийти на відносно новий рівень функціонування, а також покращити свої позиції на ринку банківських послуг шляхом збільшення долі ринку або нарощення клієнтської бази, а також підвищення рівня довіри та лояльності клієнтів, підвищенню якості кредитних операцій і т.д.

Проведений нами аналіз ринку банківських послуг промислово розвинених країн показав, що вони накопичили величезний досвід впровадження інновацій, у тому числі і у банківській сфері. На нашу думку, дослідження цього досвіду представляє великий інтерес для вітчизняних банків, оскільки може бути використаний ними, з врахуванням специфіки українського ринку банківських послуг, в Україні. Виходячи з цього, нами була зроблена

спроба систематизувати розвиток найсуттєвіших банківських інновацій. Результати проведеного аналізу наведені у табл. 1.

Таблиця 1

Хронологія розвитку найбільш відомих банківських інновацій

Рік	Сутність інновації
1661	Перший державний центральний банк в світі – Банк Швеції
1824	Перша система банківського клірингу (США)
1937	Перше кредитне бюро
1939	Прототип першого банкомату
1949	Прототип сучасної кредитної картки
1950	Перша мережа передачі інформації за допомогою телексного зв'язку
1961	Перші оборотні депозитні сертифікати
1974	Перша смарт-карта
1972	Перша централізована електронна мережа обліку банківських чеків
1973	Створена система SWIFT
1984	Прототип сучасного Інтернет-банкінгу
1993	Запроваджено цифрові гроші – DigiCash
1996	Міжнародна платіжна система Visa International
1997	Перший віртуальний банк (США)
2000	Перший універсальний електронний гаманець
2008	Впровадження терміналів швидких розрахунків iBox

Таким чином *інноваційна діяльність банку* – це процес реалізації інноваційних ідей управлінського, маркетингового чи фінансового характеру, у якому банк може виступати як учасник реалізації інноваційного проекту або як інноватор.

Як бачимо, поняття «інноваційна діяльність банку» є досить неоднозначним, а отже необхідно більш детально обґрунтувати поняття «новизни» відносно запровадження саме нових банківських продуктів [1]:

- продукт, самостійно розроблений банком для задоволення потреб клієнта, який не має аналогів на ринку банківських послуг, є новим;
- продукт, запроваджений на одному з ринків, але виведений на інший – теж є новим для даного ринку;
- пакетний продукт, в якому вперше на даному ринку застосована комбінація існуючих раніше банківських продуктів;
- продукт, існуючий на ринку, але якщо хоча б один з його параметрів або елементів модифікований застосуванням вперше на даному ринку способом, теж є новим.

Акцентуємо також увагу на тому, що для банку інновація означає створення такого банківського продукту, який:

- має більш привабливі споживчі властивості порівняно з тими, що пропонувалися раніше;
- є якісно новим і може задовольнити неохоплені раніше потреби потенційного клієнта;
- потребує використання більш досконалої технології створення [6].

Серед найважливіших властивостей які притаманні інноваціям можна виділити наступні: новизна; задоволення ринкового попиту; високий ризик і високий ступінь невизначеності; гнучкість форм; наявність побічного, важко передбачуваного результату; здатність до комерціалізації.

Таким чином, інноваційна діяльність банку підпорядковують досягненню головної мети – максимального задоволення вимог споживачів послугами за мінімально можливих витрат на їхнє розроблення, запровадження, надання та отримання на цій основі прибутку.

Усі існуючі в банку інноваційні процеси можна поділити на три логічні групи [4]:

1. **Простий внутрішньоорганізаційний інноваційний процес**, тобто процес створення та використання інновацій в межах одного і того ж банку. У даному випадку нововведення не приймає форми нового банківського продукту, а лише удосконалює технологію виробництва вже існуючих продуктів.

2. **Простий міжорганізаційний процес**. Процес формування нового банківського продукту з метою просування його на ринок у якості предмету купівлі-продажу.

3. **Розширений інноваційний процес** зазвичай пов'язаний з формуванням комплексного банківського продукту, коли при його створенні банк співпрацює зі своїми партнерами, тим самим розділяючи інноваційний процес між кількома учасниками.

Управління інноваційною діяльністю представляє собою досить складний процес, який є невід'ємною складовою загальної системи управління банком. Нажаль, у більшості українських банків процес управління інноваціями зорієнтований лише на вирішення поточних завдань, а його якість не відповідає світовому рівню та загальнонаціональним потребам розвитку банківської системи. В той же час, практика функціонування провідних банків промислово розвинутих країн світу свідчить, що їхні успіхи значною мірою пов'язані з розробкою цілісної системи управління інноваціями. В цих банках створена така структура і культура управління інноваціями, в якій напрями хронологічного розвитку інтегруються у загальні стратегічні плани, політика зростання безпосередньо пов'язана з постійною розробкою перспективних продуктів та проникненням у нові сфери бізнесу. У зв'язку з цим

особливої актуальності набуває вибір індивідуальної інноваційної стратегії для кожного банку, від якого залежить, в яке русло буде направлена інноваційна діяльність банку. Термін «стратегія» сучасною економічною наукою трактується як набір правил для ухвалення рішень, якими організація керується в своїй діяльності [5]. Стратегію інноваційного розвитку можна трактувати як основний напрям руху організації в довгостроковій перспективі, результатом якого є рішення про те, коли і як саме необхідно ініціювати інноваційні процеси, які саме ресурси будуть задіяні у міру їх проходження, який буде характер інноваційної діяльності, які моменти функціонування банку будуть залучені в неї і т.п. Звідси витікає, що формування стратегії є одним з найбільш важливих елементів в структурі інноваційного управління кредитної організації.

В залежності від виду інновації в теорії виділяються цілий ряд інноваційних стратегій, які представлені в табл. 2

Таблиця 2

Класифікація інноваційних стратегій за К. Фрідманом [7].

Тип стратегії	Основний зміст	Можливий результат
Традиційна	Підвищення якості існуючих продуктів на існуючій технологічній базі	Поступове відстоювання в техніко-технологічному, а потім і економічному відношенні
Опортуністична	Орієнтація продукт-лідер на ринку, що не потребує високих витрат на наукові дослідження	Можливий виграш за рахунок монопольної присутності на ринку. Помилки в оцінці власних адаптаційних можливостей призводить до ризику швидкої втрати монопольних переваг
Імітаційна	Закупка ліцензії з мінімальними витратами на власні наукові дослідження	Успіх можливий за умови високої кваліфікації та постійної підтримки досягнутого рівня
Оборонна	Не відставати від інших, не претендуючи на домінування.	Використовується в невеликих організаціях
Наступальна	Бути першим на ринку за рахунок високого рівня інноваційного процесу, кваліфікованих кадрів, можливостей до розподілу ризику та інших конкурентних переваг.	Ризики пов'язані з будь-яким лідируванням

Критичний аналіз результатів досліджень [2, 3, 5, 7] показав, що з огляду на інноваційний контекст управління, крім базових стратегій у сучасних умовах господарювання є сенс виділяти й інші, безпосередньо пов'язані з інноваціями та інноваційною діяльністю. Їх умовно можна поділити та об'єднати у такі основні групи стратегій: менеджерської поведінки щодо інновацій; формування інновацій; організація інноваційної діяльності в компаніях; інноваційної орієнтації компанії.

Слід зазначити, що кожен банк відрізняється від інших за ресурсною базою, наявним інтелектуальним потенціалом, набором конкретних засобів, принципів та інструментів

досягнення визначених цілей. Крім того, якість аналізу навколишнього середовища та визначеність його результатів, що виражається у виявленні додаткових можливостей для подальшого закріплення і розширення своїх позицій на ринку, у кожного окремо взятого банку є різним. Саме це і визначає індивідуальні підходи кожного банку до визначення власних стратегій.

Отже, підбиваючи підсумок, зазначимо, що результати проведеного дослідження показали, що поняття банківських інновацій різноаспектне, оскільки включає не лише впровадження інновації у вигляді нового продукту чи послуги, а і ряд організаційно-управлінських нововведень практично у всіх сферах функціонування банку. Відповідно актуальність обрання банками інноваційного шляху розвитку залишається поза сумнівом. Однак, наприквеленкий жаль, впроваджувати інновації може далеко не кожен банк. Окрім того, що інноваційна діяльність є дуже ризиковою, необхідною умовою до її здійснення є не лише готовність банку до інноваційних змін, а і наявність потужного інноваційного потенціалу, який є базою для здійснення інноваційної діяльності.

Література:

1. Вікулов В. Типологія банківських інновацій / В. Вікулов // Фінансовий менеджмент. – 2004. – № 6. – С. 75–83.
2. Галушка З. І. Стратегічний менеджмент : навч.-метод. посібник / З. І. Галушка, І. Ф. Комарницький. – Чернівці : Рута, 2006. – 248 с.
3. Герасимчук В. Г. Стратегічне управління підприємством. Графічне моделювання : навч. посібник / В. Г. Герасимчук. – К. : КНЕУ, 2000. – 360 с.
4. Инновационный менеджмент : учеб. для вузов / Под ред. С. Д. Ильенковой. - М. : Юнити, 1997.– 306 с.
5. Маркетинг : учебн. / А. Н. Романов, Ю. Ю. Корлюгов, С. А. Красильников и др. ; ред. А. Н. Романова. – М. : Банки и биржи, ЮНИТИ, 1996. – 560 с.
6. Пшик Б.І. Особливості кредитування банками інноваційної діяльності // Вісник Української академії банківської справи. – 2003. – Вип. 1(14). – С. 85-87.
7. Шарко М. Инициирование инновационных процессов развития промышленности Украины: Опыт внедрения инноваций / М. Шарко // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – № 10. – С.149–157.